

sekkel kapcsolatban esetleg arra indítaná a németeket, hogy bosszút álljanak az európai zsidók maradékán”.

És amikor a főrabbi felvetette, hogy „a pápa nyilvánosan hívja fel a magyar népet: gátolja meg a deportálásokat. Jelentse ki nyilvánosan: bárki, aki akadályozza a deportálásokat, egyházi áldásban részesül, viszont mindenki, aki a németeknek segítségére van, elítéltetik”, Monsignore Hughes elvetette a javaslatot. Kijelentette, hogy „a Szentatya attól tartana, hogy a magyar népnek küldött nyilvános üzenet a németeket a maradék magyar zsidóság elpusztítására indítaná”.

Amikor pedig Herzog rabbi úgy érvelt, hogy a németek aligha tudnák folytatni a deportálásokat, „ha a magyar püspökök elmennének a táborokba és mindenki előtt kinyilatkoztatnák, hogy ha a deportálások tovább folytatódnak, akkor ők is együtt mennének és halnának a zsidókkal”⁷¹, az Hughesnál már süket fülekre talált. A főrabbi szemléletmódját éppoly naiv volt a Vatikán álláspontjával kapcsolatban, mint a magyar püspöki kar történeti szerepének megítélésében.

Az október 15-i nyilas hatalomátvétel után a nunciatúra kibővítette az üldözött zsidók javára folytatott tevékenységét. A diplomáciai megoldás szorgalmazása mellett cselekvő részesévé vált a mentőakcióknak, gyakran az NVK-val és a semleges államok követségeivel együtt. A nuncius október 18-án kapcsolatba lépett Kemény Gábor báróval, az új külügyminiszterrel, október 21-én pedig magával Szálasival. Kérte őket, tanúsítsanak nagy önmérsékletet és higgadtságot a zsidókérdés kezelésében, és ügyeljenek a Horthy-időszak idején hozott engedmények betartására. Fellépései a nyilasterror elszabadulásával egyre gyakoribbá váltak. A férfiak és nők kényszermunkára való mozgósítása és az osztrák határ felé elindított halálmenetek láttán a nuncius belátta, hogy Szálasinak korábbi, a zsidók deportálása vagy megsemmisítése ellen adott biztosítékainak nem szabad hitelt adni. November 17-én a svéd követ társaságában jegyzéket adott át Szálasinak – ez volt a nunciatúra és a semleges államok követségeinek második közös lépése –, amelyben követelték, hogy a kormány

- vonja vissza a zsidók deportálására vonatkozó döntését, és állítsa le már folyamatban lévő intézkedéseit, hogy a családjuktól elválasztottak a lehető legrövidebb idő alatt visszatérhessenek;
- biztosítson emberséges bánásmódot (elegendő ételmet, menedéket, orvosi és vallási gondoskodást, életvédelmet) a munkaszolgálat miatt koncentrációs táborba kényszerítetteknek;
- hiánytalanul és lojálisan teljesítse azon kötelezettségeit, amelyeket